

Det kommunala skatteutjämningsystemet

Den kommunala skatteutjämningsystemet består av inkomstutjämnning, kostnadsutjämnning, strukturbidrag samt några mindre bidrag. Systemet utgår från att samtliga kommuner ska ha möjligheter att tillhandahålla en likvärdig service för sina medborgare, oavsett förutsättningar. Systemet finansieras huvudsakligen av staten och endast till en mindre del direkt av kommunerna. Av totalt knappt 66 miljarder i bidrag till kommunerna under 2015 finansieras endast cirka 3,2 miljarder direkt av kommunerna.

Inkomstutjämningsystemet

Inkomstutjämningsystemet finansieras av staten genom omfördelning av medel från kommuner med hög skattekraft. En del av pengarna tas ut som en avgift från kommuner med hög skattekraft och systemet kallas därför ibland för Robin Hood skatten. Bl a följande kommuner bidrog mest till utjämningsystemet 2017: Danderyd (15 962 kr/inv), Solna (7 677 kr/inv), Lidingö (6 133 kr/inv), Täby (4 817 kr/inv), Stockholm (3 721 kr/inv), Vellinge (2 176 kr/inv) och Nacka (1 059 kr/inv).

Inkomstutjämnning baseras på en kommuns skattekraft, det vill säga beskattningsbar inkomst per invånare. Kommuner med låg skattekraft får bidrag upp till 95 procent av målet om 115 procent av medelskattekräften i riket. Kommuner med mer än 115 procent relativ skattekraft betalar upp till 80 procent av överskottet. Sammanlagt 15 kommuner betalar till staten på grund av sin höga skattekraft.

Malmö är den kommun som får i särklass mest i det inkomstutjämnning, cirka 4,4 miljarder 2017 (cirka 14 270 kr/inv) där ca 25 procent av kommunens samlade intäkter utgörs av kommunala utjämningsbidrag. **Största mottagarna av bidrag från utjämningsystemet** var 2017 Malmö (14 270 kr/inv), Göteborg (4 610 kr/inv), Norrköping (10 082 kr/inv), Eskilstuna (13 449 kr/inv), Södertälje (14 014 kr/inv), Botkyrka (13 842 kr/inv). De kommuner som **tilldelas mest per invånare** 2017 var Bjurholm (cirka 27 000 kr/inv), Dorotea (27 000 kr/inv), Vilhelmina (cirka 26 000 kr/inv), Åsele (cirka 26 000 kr/inv), och Sorsele (cirka 25 000 kr/inv). I genomsnitt utbetalas cirka 6 400 kr/inv i Sverige.

Kostnadsutjämnning mellan kommuner

Kostnadsutjämnning mellan kommuner syftar till att kompensera för opåverkbara strukturella kostnadsskillnader som kan bero på demografi, geografi eller socioekonomiska förutsättningar. Systemet ska inte utjämna för skillnader i ambitionsnivå eller effektivitet. Kostnadsutjämnningen finansieras enbart genom omfördelning mellan kommuner, och är därför statsfinansiellt neutral. Exempelvis kompenseras kommuner som på grund av åldersstrukturen är skyldiga att erbjuda äldreomsorg och barnomsorg till många personer eller orter. Staten har ingen del i finansieringen till skillnad mot inkomstutjämningsystemet.

De fem kommuner som tar emot mest respektive bidrar mest under 2017 kronor per invånare är Dorotea (11 370 kr/inv), Åsele (11 177 kr/inv), Bjurholm (10 718 kr/inv), Sorsele (10 201 kr/inv), Vilhelmina (9 527 kr/inv), Skövde (3 327 kr/inv), Luleå (3 370 kr/inv).

Strukturbidrag

Strukturbidraget syftar till att stärka kommuner och landsting med en liten befolkning och/eller problem på arbetsmarknaden. Strukturbidraget finansieras av staten. Glesbygskommuner, främst i norr, är främst mottagare av strukturutjämningsbidrag. Det

kommuner som erhåller mest i strukturbidrag är Gällivare, Kiruna, Övertorneå, Pajala och Jokkmokk.

Den kommunala kostnadsutjämningen mellan kommuner har nyligen utretts (SOU 2018:74) Lika mer Lika av en statlig utredare. Syftet har varit att förenkla systemet och uppdatera kostnadsutjämningen. Det samlade utfallet av förslaget i utredningen innebär relativt stora förändringar. Utjämningens omfattning ökar med en miljard kronor både för kommunerna och landstingen.

Den profil som det hittillsvarande systemet har innebär att kostnadsutjämningen omfördelar från kommuner med i genomsnitt stark socioekonomi, tät bebyggelse och stor befolkning till kommuner med svar socioekonomi, gles bebyggelse och liten befolkning. Profilen i landstingsutjämningen är likartad, även om skillnaderna är mindre framför allt beträffande gles bebyggelse. Förslagen i ovannämnda utredning förstärker nuvarande profil till och med ganska kraftigt.

Amf 2018-11-19

]